

פסחים עג

משה שווערד

1. שפת אמת על פסחים דף עג/א

בגמ' שחטו שלא לאוכליו מה תיקן. קשה אמאי לא הקשו כן ארישא דמתני' שחטו שלא לשמו מה תיקן. וראיתי במהרש"א שתי' דכיון דשחטו לשם שלמים תיקן דלא מחייב אנוח דידו' כמו אנוח דפסח. וא"י מנ"ל הא דע"י ששחטו לשם שלמים נעשה שלמים דלכאורה מילתא דפשיטא דאכתי אסור להותירו עד הבוקר ככל פסח. וראיתי בצל"ח בשם הח"צ שהקשה על המהרש"א דבקרוב פסול לית ב' חיוב נותר. וע"ש מה שהשיג עליו. אבל י"ל דאין כוונת מהרש"א לענין כרת דאכילת נותר רק לענין דמותר להותיר לכתחלה עד זמן אכילת שלמים [דגם בזבח פסול מוזהר שלא להותיר כמ"ש הצל"ח גופו' לעיל (כ"ח). ע"ש וע"ז אפ"ל כמ"ש המהרש"א דכיון ששחטו לשם שלמים מותר להותירו עד זמן אכילת שלמים כנ"ל]. מיהו מ"ש עוד הצל"ח לדחות תי' המהרש"א דכיון דבגוף השחיטה ליכא תיקון רק ע"י המחשבה אכתי מקלקל הוא ע"ש. ליתא דהא אמרינן דתיקון להוציאו מידי נבילה הוי תיקון אע"ג דקודם שחיטה נמי לאו נבילה היא רק כיון דבלי השחיטה ה' אפשר להיות נבילה שתמות בעצמה ובשחיטה זו ביטל שלא תהי' תו נבילה חשוב תיקון וא"כ ה"ה הכא דאם ה' נשחט לשם פסח הוי נותר בבוקר וע"י שחיטה זו דשוב לא יוכל להיות פסח יכולין להשהותו כדן שלמים כנ"ל חשוב שפיר תיקון בגוף השחיטה כנ"ל:

2. תוספות פסחים דף עג/א

לדברי האומר מקלקל בחבורה כו' - ... מיהו אכתי קשה לר"י כיון דס"ד דליכא תיקון כלל במתני' א"כ תקשי לכ"ע היכי חייב לר"ש מקלקל בחבורה הא מלאכה שאינה צריכה לגופה היא ופטור אפילו בחבורה כדמוכח בסוף כל כתבי (שבת קכא:) דפטור ר"ש התם הורג נחשים ועקרבים משום מלאכה שאינה צריכה לגופה ובריש הנחנקין (סנהדרין פד:) נמי מסיק מאן שמעת ליה דאמר מקלקל בחבורה חייב ר"ש האמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה:

3. שפת אמת על פסחים דף עג/א

בתוס' ד"ה לדברי כו' מיהו אכתי קשה לר"י כו' הא מלאכה שא"צ לגופה היא כו' י"ל דדוקא לענין מקלקל אמרינן הכי דכיון דנפסל וליכא תיקון חשוב מקלקל. אבל לענין מלאכה שא"צ לגופה כיון דלדעת העושה ה' צריך לגופה דהוא סבר שעבודתו כשרה נהי דבאמת מיפסל מ"מ המלאכה ה' צריכה לו לגופה כנ"ל.

4. תוספות פסחים דף עג/א

שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור - תימה לר"י אמאי פטור והלא לא עשה מצוה ומתניתין אוקימנא כר"ש דמחייב אפ"ל לר' יהושע היכא דלא עשה מצוה וליכא למימר דהכא פטור משום דחשבי' ליה כאנוס [עיין ברש"י] דע"כ לאו מטעם אנוס פטר ליה אלא משום דטעה בדבר מצוה כדמוכח בגמ' דפריך אי ר' אליעזר חטאת נמי מחייב דהא לית ליה טעה בדבר מצוה פטור ות"י ר"י דכל זה מדברי ר"מ:

5. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת ביצה דף כה/ב

(סב) שם ע"ב. תוד"ה אורח ארעא וכו' הוא נענש כשוגג ולא כאנוס, שלא היה לו למהר כ"כ. אפשר לפרש כונתם, לפי המבואר בפ"ב דשבועות גבי אי שלא בשעת וסתה אנוס הוא אלא בשעת וסתה, וכתב בשב שמעתתא, דאפילו נימא וסתות דרבנן, מ"מ אנוס מיהא לא הוי, דלא שייך טענת מאי הוה ל' למיעבד, כיון דמדרבנן היה אסור לשמש, וה"נ, כיון דמשום מידת דרך ארץ, צריך להמתין שוב אין טענת אנוס, אלא דבתוס' פסחים ע"ג גבי שחטו ונמצאת טריפה בסתר, כתבו ג"כ, דלא מיקרי אנוס, והתם לא שייך לומר דצריך להמתין, ולמה לא מיקרי אנוס:

6. שערים מצויינים בהלכה

תיקן שמוציאו מידי אבר מן החי. פרש"י שתיקן לבני נח שאם אכלו אינו נהרג. ומבואר מזה דאפי' אם תיקן מיעוט הוא, ולא תיקן לעצמו, אלא אדרבה הפסיד לעצמו ותיקן לבני נח, והקלקול הרבה יותר מהתיקן אפי' חייב, וזהו משום דגבי שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה, וכל שיש תיקון קצת הוי בכלל מלאכת מחשבת, ע"י בתוס' במס' חולין (ת. ד"ה מותר) ובמס' שבת (קו.) ד"ה חוץ מחובל).

7. צל"ח על פסחים

... ולכאורה יפלא למה נדחק רש"י לפרש לבני נח, הא גם לישראל תיקן להוציא מידי אבר מן החי, ואי משום שלישראל

בלא"ה אסורה משום קדשים, מ"מ נפקא מינה אם התרו בו משום אבר מן החי ולא התרו בו משום קדשים: ואמנם כוונת רש"י בזה לפי מה דאמרינן במסכת חולין דף ק"ג ע"א דבהמה בחייה לאו לאיברים עומדת, וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות מאכלות אסורות הלכה ה' שכתב ששני איסורים באים כאחד בתולש אבר

ונטרפה בו, יעויין שם. דמוכח שאם היתה טריפה מקודם לא חייל איסור אבר מן החי על איסור טריפה, ואם כן ה"נ דלא חייל איסור אבר מן החי

על איסור קדשים ולא תיקן לישראל מאומה דבלא"ה לא חייל איסור אבר מן החי בזה לישראל, לכן פירש"י שתיקן לבני

נח. וזה בלי ספק כוונת רש"י, ולכן נח שפיר עשה תיקון שעתה אינו אסור לבן נח, שאף שבלי ספק שהישראל אסור ליתן קדשים לבן נח, היינו שהישראל אסור ליהנות אבל אין האיסור על הבן נח שלא יאכל קדשים. וכל זה בשאר כל הקדשים, אבל בפסח כתיב כל בן נכר לא יאכל בו, והרי לא נאמר לא יאכל לבן נכר ממנו, שאז את הישראל מזוהר שלא יאכל לבן נכר, אבל כתיב בן נכר לא יאכל, אם כן את הבן נכר הזהיר שלא יאכל בו.

8. קהלות יעקב [פסחים: טו]

דמכ דאינו אלא פסול דגם מי"מ ישרף מיד חכו כריז"ב זהו סוגיית הגמרא וכדפי' רש"י ז"ל, כרו מצואר להדיח דגם הטאת שנכנס לפנים מחשב פסולו דגם ולרצנן דריז"ב טעון עיבור זורח ודלא כמש"כ וכן העירוני, אכן נראה דאין זה סתירה לדברינו דהתם הא אליבא דריז"ב אמרינן וריו"ב"ג הא סבר דנכחיס פ"ג צקובל צניי כוסות דכשאהד נכנס לפנים לא נפסל השני, וא"כ לדידי' ודאי אפילו נכנס כל הדם אש"פ שא"א לעשות הזריקה מי"מ אינו פסולו אלא דגם דהא צמח שלא נכנס לא נחפס שס פסול ורק לרצנן דריז"ב"ג הוא דכתבנו ד"ל דמחשב פסול צגופו כיון דגם מה שלא נכנס נפסל מלזרוק כ"י דגם הכשר נפסל. וכהוא דפסחים דע"ג דלא מחשב פסולו צגופו גבי נשחט אחר המיד של כהע"ב, הוא פשוט עברי צדישנד אס זרק כורלכ ואין כאן פסול עדיין עיין ר"פ המיד נשחט. ודעת החוס' נראה דגם נפסל גוף הכשר מי"מ כל שלא נעשה מעשה הפוסל צגופו אלא דגם וצבעלים וממילא נעשה הכשר פסול טעון עיבור זורח וכן משמע פשטות הסוגיא דפסחים פ"ג דדחוק לומר דכוונה הגמרא לריו"ב"ג לשיטתו מדלא החכר זה בגמרא משמע דדבר פשוט הוא דגם שנכנס לפנים מחשב אינו פסולו צגופו ומש"כ הוא דהקשו על פירש"י ז"ל.

סימן טו
הערה בגדר פסולו בגופו ישרף מיד פסחים דכ"ג ע"ג יחזי כהוא מרצנן כו' וקאמר משמי דריז"ל מנין לכל איסורין שכתורכ כו' דכתיב וכל הטאת אשר יוצא מדמה כו' שאין ח"ל צאג שורף כו' אס אינו ענין לגופו דכתיב וכנה שורף וכו' וכתוס' ד"יכ דהא כתיב וכנה שורף ח"ל פירש"י ואמר לכו משכ הן לא הוצא את דמה אל הקודש פנימכ מכלל דאס הוצא שפיר עבד דשרפיה הקשה כרצ רצינו שלמה מטרויש הא ע"כ לאו שפיר עבד דשרפיה דהא שרפיה צלא עיבור זורח ואמר צפי כ"ד זולין כל שפסולו צגופו ישרף מיד דגם וצבעלים העובר זורחו ויאל לביה כשריפכ וכו' וע"ג כהוס' מה שפירשו, ומצואר דדעת חוס' הוא דגם שכוצא צפניס טעון עיבור זורח דכיו פסולו דגם, ונראה לכאף פשוט ד"ל דדעת רש"י ז"ל דככוצא דמכ לפנים מקרי שפיר פסולו צגופו וא"ל עיבור זורח,

9. שערים מצויינים בהלכה

דף עג: תעובר צורתו. פרש"י ימתינו לו עד שתעובר ממנו צורת בשר כו', ועיבור צורה הוא פסול לינה כו'. וכ"כ רש"י לקמן (פב. ד"ה הפסח שנטמא) תעובר צורתו היינו לילה אחד. [ובפי' רבינו חננאל כתב, תעובר צורתו כלומר ישאר ימים עד שיבאיש, ולא ישאר עליו אדמימות, אלא תעשה צורתו כעין ירקרקת] ולפי"ז יש חילוק ביניהם, דלרש"י די בלינת לילה אחת, ולר"ח צריך לזה כמה ימים עד שיסתלק האדמימות. ובגמרא יבמות (קכ.). איתא, דאין מעדיין על איש שמת להשיא את אשתו אלא אם ראוהו בתוך ג' ימים למיתתו, מפני שאח"כ נשתנה צורתו ושמה אינו בעל של האשה. [בבשו"ע (י"ד סי' סט סי"ב) כתב, דבשר ששהה ג' ימים מעל"ע בלי מליחה נתייבש דמו בתוכו, וזהו חומרת הגאונים, ולא נמצא בש"ס. ובערוך השלחן (שם סי"ב) הביא סמך לזה מהא דאין מעדיין לאחר ג' ימים שנשתנה פרצוף פנים, וזה משום שנתקשה הדם] וי"ל